

LUNDS
UNIVERSITET
Socialhögskolan

Säker eller trygg?

En kvalitativ studie av HVB personalens uppfattningar av
trygghet

Frans Möller

Kandidatuppsats (SOPA 63)
VT 2018
Handledare: Norma Montesino

Abstract

Author: Frans Möller

Title: Secure or safe? A qualitative study of residential child care staffs perception of safety.

Supervisor: Norma Montesino

The aim of this essay was to examine how residential child care workers working with unaccompanied minors carry out a job which is meant to provide the children with a secure environment. Four participants, working full time and with a minimum of one years experience within residential care homes, was interviewed using semi-structured interviews. Findings reveal that the concept of the children being *secure* (the ability to accept, create and maintain secure relationships) often is confused with them being *safe* (not being subjected to harm or threats of harm). Furthermore it is argued that the concept of "*policing of families*", a concept derived by Jaques Donzelot, has shifted to that of "*policing of teenagers*". This means that certain professionals control and survey teenagers, often those who are of a poor background, to erase unwanted behaviour carried out by the teenager which the teenagers are considered responsible for.

Keywords: unaccompanied minors, residential care home staff, secure environment, institution

Innehållsförteckning

1. Inledning	5
1.1 Problemformulering	6
1.2 Syfte och frågeställningar	8
1.2.1 Frågeställningar	8
1.3 Historisk Bakgrund	8
2 Kunskapsöversikt	10
2.1 Internationell forskning	11
2.1.1 Relationsbyggande arbete	11
2.1.2 Att vara som en familj	12
2.1.3 Hur personalen upplever sitt arbete	13
2.2 Nationell Forskning i Sverige	14
2.2.1 Att skydda det ensamkommande barnet	14
2.2.2 HVB som hem	15
3. Metod	16
3.1 Metodologiska överväganden	17
3.2 Semistrukturerade intervjuer	18
3.3 Urval	19
3.4 Genomförande och analys	20
3.4.1 Utformande av intervjuguide	20
3.4.2 Genomförande av intervjuer	20
3.4.3 Genomförande av Analys	21
3.5 Tillförlitlighet	22
3.6 Etiska överväganden	23
4. Teoretiskt ramverk	23
4.1 Institutioner	24
4.2 Trygghet	26
4.3 Säkerhet	26
4.4 Policing of teenagers	26
4.5 Familjelikhet	27
5. Resultat och analys	27
5.1 Vilka uppfattningar har personalen av Trygghet?	28
5.1.1 Trygghet/säkerhet	28
5.1.2 trygghet som familjelikhet	29
5.2 Hur arbetar personalen för att tillgodose en trygg livsmiljö för barnen?	30
5.2.1 Policing of teenagers och trygg livsmiljö	30
5.2.2 Säkerhet och trygg livsmiljö	31

5.2.3 Familjelikheter och trygg livsmiljö	33
5.3 Vilka svårigheter identifierar personalen i sitt arbete med att erbjuda barnet en trygg livsmiljö?	35
5.3.1 Förvaring	35
5.3.2 Svårigheter och policing of teenagers	37
6. Diskussion	39
7. Referenser	41
8. Bilaga	43

1. Inledning

Hem för vård eller boende är de verksamheter i Sverige som bedriver någon slags vård, stöd eller fostran i en annan miljö än hemmiljön (Socialstyrelsen^a, 2016). Dessa verksamheter har en bred klientgrupp och kan ta hand om familjer, vuxna, barn och ungdomar. De placeringsformer som finns tillgängliga för barn och unga är de som placeras enligt Socialtjänstlagen på grund av behov av vård i ett annat hem än sitt eget och de särskilda ungdomshemmen, där ungdomar placeras enligt 12 § LVU (ibid.). Specifikt för den förstnämnda placeringsformen som man i dagligt tal benämner som HVB, är att dessa verksamheter ska tillgodose barnens behov av en trygg livsmiljö, daglig omsorg och stöd (ibid.). Sedan den 1:e Januari 2016 möjliggjorde Socialstyrelsen^b (2016) en ny placeringsform, stödboenden, vilka definieras som en mindre ingripande insats för de barn och unga som är bättre socialt fungerande och inte har de vårdbehov som ska kunna tillgodoses på ett HVB. Stödboenden hjälper således med att implicit definiera HVB ytterligare på det sättet att det är de barn och unga som har ett större behov av vård och är sämre socialt fungerande som placeras på HVB.

HVB som institution har en lång historia i Sverige och dateras till någon gång under 1600-talet (Sallnäs 2000). Under åren har denna institutionen byggt upp en stark, ständigt skiftande legitimitet, eller rättfärdigande av sin existens, inom det sociala fältet. Två ständigt återkommande teman inom hur HVB-institutionens har skapat sin legitimitet är genom familjelikheter och större eller mindre mån av differentiering (ibid.). Familjelikheter vill säga att HVB under olika tider har i större eller mindre utsträckning försökt att framstå som ett hem eller en familj för de placerade barnen (ibid.). Differentiering syftar till den uppdelning och kategorisering i vården som HVB använder sig av då det anses olämpligt att personer med olika behov vårdas i samma HVB. På grund av denna differentiering ska det finnas särskilda HVB som riktar in sig på ensamkommande flyktingbarn (Socialstyrelsen^a, 2016). Under år 2015 ökade HVB för ensamkommande barn dramatiskt och från att det fanns 506 HVB för ensamkommande med sammanlagt 7.367 platser år 2014 har detta ökat till 915 verksamheter med totalt 13.643 platser (IVO, 2018).

Till skillnad från tidigare, då HVB-verksamheter har varit ämnade att ta hand om svenska barn som inte har kunnat vistas i sina hem på grund av missförhållanden, främst av ekonomisk karaktär (Sallnäs, 2000) behöver HVB nu även kunna svara på migranters behov. Detta innebär att HVB har genomgått ett skifte i det att HVB nu anpassar sig till att försöka tillgodose behoven hos en ny grupp barn, nämligen ensamkommande flyktingbarn. Denna studien ämnar att undersöka hur personalen på HVB för ensamkommande flyktingbarn arbetar med att tillgodose de placerade barnens behov av en trygg livsmiljö.

1.1 Problemformulering

Merparten av den forskning som finns att tillgå gällande HVB-personal är i vilken mån HVB eller HVB-liknande verksamheter anses vara familj eller hemliknande av personalen och hur personalen upplever sitt arbete och sin relation till de placerade barnen. Lite sägs dock om personalens faktiska arbete eller deras uppfattning om hur de ska ge barnen en trygg livsmiljö. Det är därför viktigt att undersöka vad personalen gör för att ge barnen en trygg livsmiljö. På internetsidan Kunskapsguiden.se (2017) framgår det att HVB ska vara en plats där de placerade barnen bygger upp nya trygga relationer till vuxna och jämnåriga, trots att dessa relationer inte blir långvariga. Denna definition av en trygg livsmiljö stämmer överens med Bowlbys (2010) begrepp *trygghet*. Enligt Bowlby (2010) är *trygghet* en relation som uppstår genom anknytning. Vidare är en känsla av trygghet det som möjliggör ett barn att kunna knyta an till andra personer och utveckla goda relationer (Bowlby, 2010).

Trygghet är ett sätt för HVB som institution att skapa legitimitet. Enligt Douglas (1986) kan en institution i sin minsta form anses vara en *konvention*. En *konvention* betyder en överenskommelse om hur något ska regleras (Douglas, 1986). För att en *konvention* ska utvecklas till att bli en institution krävs det att *konventionen* skapar någon form av *legitimitet* (*ibid.*). Denna *legitimitet* är det som berättigar institutionens existens och baseras på värden som kan anses vara rationella och naturliga (*ibid.*). Institutionens legitimitet påverkar sättet som institutionen reglerar någonting på, men legitimiteten påverkar även hur medlemmarna inom institutionen uppfattar sin omvärld (*ibid.*). Då institutionen legitimerar sig genom att kunna erbjuda de placerade barnen *trygghet* påverkar detta även hur personalen arbetar med barnen. Personalen på HVB är de som har daglig kontakt med barnen, därför är personalen de som har möjligheten att ge barnen *trygghet*. HVB personalen kan därför komma att vara en viktig, om inte den viktigaste, personen i ett ensamkommande barns liv.

Ett av sätten för HVB som institution att tillgodose barnen en trygg livsmiljö har varit genom att institutionen försöker att framstå som ett hem och därmed förmedla *familjelikheter* (Sallnäs, 2000). Eftersom familjen är en institution med stark legitimitet har HVB använt sig av en legitimitet som grundas på liknande värden som legitimerar familjer (ibid.). En undersökning av Eide, Kjelaas & Larsgaard (2017) visar dock på att personalen på HVB känner att det är svårt att betrakta HVB-hem som ett hem. Personalen har anser det även att det är svårt att skapa meningsfulla relationer med de placerade barnen eftersom barnen förr eller senare kommer att flytta från boendet (Eide, Kjelaas & Larsgaard, 2017). Det är därför viktigt att undersöka vilka uppfattningar som personalen har av *trygghet* för att kunna bedöma om personalen tolkar *trygghet* på samma sätt som institutionen menar att *trygghet* ska tolkas. Eftersom institutionen legitimerar sig på flera sätt kan det vara möjligt att *trygghet* inte tar lika stor plats eller är oförenligt med andra värden som skapar institutionens legitimitet.

Ytterligare ett sätt för institutionen att skapa legitimitet är genom att ungdomar placeras på HVB för att lösa ungdomens oönskade beteende (Vinnerljung & Sallnäs, 2007). Donzelot (1979) beskriver att olika yrkesgrupper övervakar och utövar makt över familjer för att lösa oönskade beteende inom familjen. Då Donzelot (1979) ansåg att yrkesutövare höll familjer ansvariga för familjens oönskade beteende menar Sallnäs & Vinnerljung (2007) att det numera är tonåringar som måste stå till svars för sitt oönskade beteende. I detta fallet har institutionen en legitimitet som verkar för att kontrollera ungdomar. Att undersöka hur personalen arbetar blir därför av relevans för denna studien då detta kan ge svar på om HVB som institution arbetar med att ge barnen *trygghet* eller om institutionen arbetar för att kontrollera barnen. Att undersöka hur personalen arbetar är även viktigt för att kunna identifiera ytterligare värden inom institutionen som kan påverka personalens arbete.

Ännu en intressant utveckling inom HVB är att personal på HVB känner att HVB arbetar alltmer med säkerhet (Shaw & Kendrick, 2016). På grund av det ökade kravet på säkerhet känner personalen att deras arbete har blivit mindre flexibelt och mer mekaniskt på grund av de rutiner och dokument som ska följas för att säkerställa att personalen bedriver ett säkert arbete (Brown, Winter & Carr, 2016). HVB legitimerar sig därför även genom *säkerhet*. Fowler (2015) nämner att personalen på HVB upplever en svårighet i sitt arbete på grund av att de måste balansera många olika roller. Personalen känner att de aktiviteter som påminner de placerade barnen om att HVB-hemmet är en institution, bland annat de aktiviteter som avser att tillgodose barnens säkerhet, försvårar personalens möjlighet att skapa en

familjeliknande relation till barnen (Fowler, 2015). Detta visar på att värdena *säkerhet* och *familjelikhet* står i konflikt med varandra. Denna studien ämnar därför även att undersöka vilka svårigheter som personalen upplever i sitt arbete med att ge barnen en trygg livsmiljö. Detta blir viktigt för att identifiera om två olika värden inom institutionen är oförenliga eller om något av värdena försvårar arbetet med att erbjuda barnen en trygg livsmiljö.

Denna studien ämnar därmed att undersöka hur personalen på HVB arbetar med att ge barnen en trygg livsmiljö med hänsyn till HVB institutionens legitimitet. Inom frågan om vad personalen gör för att ge barnen en trygg livsmiljö är det av intresse att undersöka personalens uppfattning av trygghet, hur de arbetar med att förmedla denna tryggheten till barnen samt vilka svårigheter de möter i att göra detta.

1.2 Syfte och frågeställningar

Syftet med denna uppsatsen är att undersöka hur personal på HVB-hem för ensamkommande flyktingbarn bedriver ett arbete som syftar till att ge barnen en trygg livsmiljö. Detta innefattar att undersöka hur HVB som institution påverkar personalen.

1.2.1 Frågeställningar

1. Vilka uppfattningar har personalen av trygghet?
2. Hur arbetar personalen för att tillgodose en trygg livsmiljö för barnen?
3. Vilka svårigheter identifierar personalen i sitt arbete med att erbjuda barnen en trygg livsmiljö?

1.3 Historisk Bakgrund

Den tidigaste institutionen som bör anses vara föregångare till det som vi idag kallar HVB-hem är de så kallade barnhemmen som hade till huvudsaklig uppgift att ta hand om barn som hade blivit övergivna av sina föräldrar (Sallnäs, 2000). 1600-talets barnavård byggde på tanken om att "*rädda barnen*". I idén om att *rädda barnen* fanns en uppfattning om att barn inte klarar sig själva, utan behöver en familj.

Under 1800-talet började formandet av särskilda institutioner för barn (ibid.). Barn som hade blivit omhändertagna på grund av att de hade blivit övergivna av sina föräldrar hade tills nu blivit placerade tillsammans med vuxna kriminella eller med psykiskt sjuka. Huvudsyftet med

1800-talets barnavård var således att skilja barn och vuxna åt och att stifta specifika lagar som gällde för barn och ungdomar (ibid.). Detta är ett återkommande tema inom svensk barnavård: *differentiering*. Begreppet *differentiering* innebär, i denna kontexten, att dela upp och skilja olika grupper åt. Samtidigt som institutionerna ämnade att skilja barn och ungdomar från vuxna fanns även syftet att skilja välartade barn från vanartade barn (ibid.). Anledningen till att välartade barn skulle skiljas från vanartade barn var att de vanartade barnen inte skulle ha ett dåligt inflytande på de välartade barnen.

Barnhemmen förändrades vidare under sekelskiftet och i början av 1900-talet var barnhemmen menade att efterlikna det så kallade "goda hemmet" (ibid.). Det goda hemmet definierades av medelklassens uppfostringsideal och därmed av vad som borde anses vara en god barndom, personalen på barnhemmens uppgift blev därmed att vara en slags "surrogatfamilj" (Sallnäs, 2000 s.95). Detta är ett ständigt återkommande tema för hur HVB har fungerat i Sverige. Idéer som det "goda hemmet", barndom och goda föräldrar sammanfattas i denna studien som *familjelikheter*. Utöver idén om det goda hemmet var det också mellan 1920-1940 som idén om *differentiering* blev tydligare i institutionens arbete (ibid.). Förutom att man fortsatte att dela upp de som ansågs vara vanartade och välvårdade barn inom institutionen, innebar den vidare differentieringen att det även gjordes en uppdelning av kön, ålder, problematik och grad av denna problematik (ibid.).

Under 1940-talet utvecklades en ökad tilltro till vetenskap. Institutionen blev en plats där unga med problem skulle *behandlas* med hjälp av vetenskapliga metoder av professionella (ibid.). De barn som skulle placeras på institutioner var menade att vara de barn som hade någon slags problematik och behövde någon slags social vård. I praktiken bestod dock majoriteten av barnen på barnhem av barn som inte kunde bo med sina familjer på grund av ekonomiska skäl. Utöver att temat skiftat från en moraliserande praktik om en god uppväxt till att barnen skulle få vård, förändrades även synen på barn på det sättet att barnet själv var ansvarig för sin placering på institution istället för att familjen skulle vara ansvarig (ibid.).

Under 1960-talet tog barnpsykiatrin över mycket av ansvaret för de placerade barnen (ibid.). Detta innebar att barnhemmen mötte andra institutioner med ett liknande uppdrag som barnhemmen konkurrerade med. Under denna tiden var målet med institutionsvården av barn att bryta de gamla principerna om *differentiering* och att finna ett nytt sätt att ge barnen vård och behandling (Sallnäs, 2000 s.98.). Istället för att barn skulle kategoriseras efter kön och

ålder skulle barn istället delas upp baserat på anledningen till att de hade blivit placerade (Sallnäs, 2000). Personalen skulle utöva ett psykodynamiskt tänkande och miljöterapi (vilket vill säga en positiv syn på institutionen som en neutral miljö att kunna behandla barnen i) (Sallnäs, 2000 s.98-99). Att barnen kategoriserades utifrån anledningen till varför de blivit placerade möttes emellertid med kritik. Att samla barn med liknande problematik på samma plats ansågs att bidra till en miljö som skilde sig från den miljö som andra barn växte upp i. Annorlunda uttryckt kritiserades institutionen för att vara mindre hem - eller familjelik (Sallnäs, 2000 sid.99).

År 1982 infördes placeringsformen HVB i anslutning till socialtjänstreformen (ibid.). HVB blev ett paraplybegrepp som var till för familjer, vuxna och barn (ibid.). HVB ämnade att tillgodose dessa grupper med vård (till exempel missbruksvård) eller boende (Sallnäs, 2000). Under denna tiden rådde en allmän ambivalens om huruvida institutionsvården av barn gav goda resultat eller inte (ibid.).

Om man ser på beskrivningen av vad HVB ska vara idag kan man se en viss skillnad från vad som var tanken med barnhemmen. Dagens HVB ämnar att erbjuda de som placeras inom institutionen en trygg livsmiljö, daglig omsorg och stöd (Socialstyrelsen^a, 2016). Den informationen som blir relevant för institutionen är nu hur man gör för att vårda personer utanför hemmet, vilket är varför Socialstyrelsen^a (2016) fastställt att personalen bör ha utbildning med inriktning på vård. Viktigt för HVB är därför att HVB med hjälp av utbildad personal ska bedriva vård (Sallnäs, 1999). Lite sägs dock om vad denna vården innefattar eller hur vården bedrivs (Sallnäs, 1999 s.125).

2 Kunskapsöversikt

Den forskningen som rör HVB-hem för ensamkommande barn undersöker till större del barnen. Kunskap om hur personalen arbetar har varit desto svårare att finna. De internationella undersökningar av HVB-personal som kommer att presenteras nedan fokuserar på relationerna mellan boendepersonalen och de placerade barnen och hur personal upplever att HVB kan liknas vid ett hem.

2.1 Internationell forskning

2.1.1 Relationsbyggande arbete

I en Irländsk studie från 2016 utforskar Cahill, Holt & Kirwan (2016) relationsbyggande arbete utifrån HVB-personalens erfarenheter. Forskningen är baserad på två studier varav den ena bygger på fokusgrupp-intervjuer med HVB personal från tre verksamheter (ibid.). Två av dessa verksamheterna är boende för pojkar och en av verksamheterna är för flickor (ibid.). I undersökningen ingår även tre individuella intervjuer med personal som arbetade med eftervård av placerade barn (ibid.). Den andra studien består av en fokusgrupp-intervju med åtta stycken anställda inom HVB (ibid.). De fynd som görs är att det som är avgörande hos boendepersonalen för att bygga goda relationer med de placerade barnen är *miljön* på HVB-hemmet, *tiden* som går åt att bygga relationerna, *karaktärsdrag* hos personalen och även i vilken mån barnen upplever att boendepersonalen tar ett *genuint intresse* i barnen (ibid.).

Miljön på HVB-hemmet syftar till att HVB-hemmet upplevs som säkert i motsats till att vara kaotiskt och innehålla element av till exempel våld. Detta visade sig vara en grundförutsättning för att bygga relationer med barnen (ibid.). Tiden som det tar att bygga relationer syftar både till den tiden som det tar att förstå det placerade barnets förflutna och tiden det tar att lära känna barnet när barnet har blivit placerat på HVB-hemmet (ibid.). Cahill, Holt och Kirwan (2016) fann även att det fanns specifika avgörande situationer som var viktiga för att boendepersonalen och barnen skulle kunna bygga en god relation eller inte.

Karaktärsdrag hos personalen var också något som bidrog till att skapa och upprätthålla goda relationer till barnen. Då olika barn svarade bättre eller sämre på olika karaktärsdrag var det viktigt för personalen att känna till sina personliga styrkor och svagheter för att kunna bygga goda relationer med barnen (ibid.). En i personalen berättade att, när barnen blev tilldelad en kontaktperson i personalen, togs det hänsyn till personalens karaktärsdrag för att det skulle finnas en större chans för barnet att utveckla en god relation med sin kontaktperson (ibid.).

Det viktigaste fyndet i denna undersökningen är att boendepersonalen behövde upplevas som att de tog ett *genuint intresse* i barnen (ibid.). Att vara genuint intresserade av barnen betyder att barnen uppfattar personalen att vara på arbetet för barnens skull istället för att personalen skulle vara där på grund av andra anledningar som till exempel ekonomisk vinning. Detta identifierades som en tydligt avgörande faktor för om en god relation kunde skapas (ibid.).

Detta var viktigt eftersom barnen uppfattade vilka i personalen som var personligt investerade i barnen (ibid.). Barnen distanserade sig därför från de i personalen som de inte ansåg vara genuint intresserade av dem (ibid.)

trygghet i denna studien utgår ifrån Bowlbys (2010) definition av *trygghet*. Bowlby (2010) menar att *trygghet* uppstår ur relationer som möjliggör vidare relationer. Cahill, Holt & Kirwans (2016) undersökning blir därför viktig att ta hänsyn till eftersom det är en beskrivning av vad som är avgörande hos personalen för skapa goda relationer till barnen. Jag kan därmed använda mig av Cahill, Holt & Kirwans (2016) undersökning för att jämföra hur personalen i min studie arbetar med trygghet och om personalen i min studie arbetar med att skapa goda relationer till de placerade barnen.

2.1.2 Att vara som en familj

Fowler undersöker i en Skotsk studie från 2015 i vilken mån HVB-personal anser sig ha en föräldraliknande relation till barnen som de arbetar med (Fowler, 2015). Fowlers (2015) undersökning grundas i semi-strukturerade intervjuer med 13 anställda på två HVB-hem för barn och ungdomar (ibid.). Den intervjuade personalen hade varierande erfarenhet av att arbeta med HVB (ibid.). Av de två olika hemmen i studien tog ett av HVB-hemmen hand om pojkar och ett tog hand om flickor (ibid.).

Resultatet Fowlers (2015) undersökning visade på att vissa i personalen ansåg sig ha en föräldraliknande relation till barnen, medan andra inte kände att de kunde ersätta barnens föräldrar (ibid.). På så sätt uttrycker Fowler (2015) att hen inte har lyckats att besvara sin frågeställning,. Det som framgår av undersökningen är att HVB personalen känner att det är svårt att balansera de olika roller som personalen har. Vardagliga sysslor som att planera barnens vård tillsammans med barnen eller att göra säkerhetskontroller som att kontrollera brandvarnare och brandsläckare, var sysslor som försvårade personalens arbete med att skapa en mer familjeliknande stämning (ibid.). Dessa sysslor (säkerhetskontroller och planering av vård) som ingår i personalens arbete kan, i enlighet med Cahill, Holt och Kirwan (2016), bidra till barnens bedömning om personalen är genuint intresserade av dem eller inte. När personalen utför dessa sysslorna kan barnen bli påmind om att hemmet som barnen bor på är ett arbete för personalen. Detta kan resultera i att de distanserar sig från personalen. Fowler (2015) beskriver dock att många i personalen uttryckte starka känslor för de placerade barnen,

och aktiviteter som att laga mat, äta tillsammans eller titta på TV var situationer som fick personalen att beskriva barnen i mer familjeliknande termer.

Fowlers (2015) undersökning visar på att HVB-personalen känner att arbetet innehåller flera, oförenliga roller. Fowlers (2015) undersökning blir därför viktig i min studie för att ta reda på om de svårigheter som personalen definierar i sitt arbete med att ge barnen en trygg livsmiljö beror på att de måste balansera mellan olika roller.

2.1.3 Hur personalen upplever sitt arbete

Liknande teman som de ovan nämnda undersökningarna återfinns i en norsk studie från 2017 av Eide, Kjelaas & Larsgaard (2017). Syftet med studien är att undersöka hur personal som arbetar med ensamkommande barn upplever sitt arbete (ibid.). Detta har genomförts med hjälp av semistrukturerade intervjuer (ibid.). I studien har sammanlagt 36 informanter från fem olika kommuner intervjuats. Informanterna är utvalda i mån av varierande antal års erfarenhet av att arbeta med ensamkommande barn (ibid.).

Likt Fowler (2015) finner även Eide, Kjelaas & Larsgaard (2017) att boendepersonalen anser sin arbetsplats vara ett *hem* snarare än en institution och många av deltagarna i undersökningen använder sig av *familj* och *hem-metaforer* för att beskriva sin arbetsplats (ibid.). En i personalen lyfter fram svårigheterna i att skapa goda relationer på grund av att ungdomarna förr eller senare ska flytta ut (ibid.). Personalen uttrycker att det finns en motsägelse i att försöka bygga upp ett hem åt ungdomarna som de inte får återvända till när de har blivit utskrivna (ibid.). Vikten av att ha ett *genuint intresse* för barnen, nämns även i denna undersökningen. Boendepersonalen talar om olika erfarenheter av att barnen eller ungdomarna har sagt saker som “du tycker inte om oss, du är bara här för arbetet” eller “jag vet vilka som är här för pengar och vem som är här för hjärtat” (ibid.). För att sammanfatta detta så känner boendepersonalen att det är en stor del av vården av dessa ensamkommande barn och ungdomar som inte har diskuterats eller fastställts (ibid.). Detta leder till att personalen inte vet hur det ska agera i olika situationer med barnen och att de inte vet vad målet med deras arbete är (ibid.).

Många av de intervjuade i Eide, Kjelaas & Larsgaards (2017) undersökning anser att HVB-hemmet är hem snarare än en institution. De intervjuade beskriver även sitt arbete genom att använda sig av familjeliknande termer (ibid.). Detta kan bero på deras uppfattning av *trygghet*

eller vad de anser vara viktigt för att kunna ge barnen trygghet. Om det skulle vara så att personalen ser *familjelikheter* som ett sätt att ge barnet en trygg livsmiljö skulle detta kunna hjälpa mig att ge svar på frågorna om vilken uppfattning personalen har av trygghet samt hur de arbetar med att tillgodose barnen en trygg livsmiljö.

2.2 Nationell Forskning i Sverige

2.2.1 Att skydda det ensamkommande barnet

Stretmo (2014) undersöker hur ensamkommande flyktingbarn blir konstruerade av HVB personal och hur HVB personal anser att de skyddar barnen. Detta görs genom intervjuer med HVB personal (ibid.). Materialet består av åtta gruppintervjuer med 23 anställda som hade olika positioner inom de HVB som undersöktes (ibid.). Majoriteten av deltagarna var boendepersonal (ibid.). Deltagarnas erfarenhet av att arbeta med ensamkommande flyktingbarn samt storlek på de olika HVB-hemmen varierade (ibid.).

Det som Stretmo (2014) kommer fram till i sin undersökning är att det är viktigt för personalen att lära barnen gränser och gränssättning, hur de ska bete sig mot unga flickor, samt att sexuell frihet är något som unga pojkar måste lära sig (ibid.). Stretmo (2014) anser att unga ensamkommande pojkar konstrueras av personalen att ha en otyglad, potentiellt skadlig heterosexuallitet. Något annat som personalen anser vara viktigt för de ensamkommande barnen att lära sig är att bli *självständiga* (ibid.). Detta görs genom att ge de ensamkommande barnen kunskaper i hur man lagar mat, tvättar och håller tider (ibid.). I detta ingår också i HVB-personalens tanke om att ensamkommande barn inte ska vänja sig vid att vara *passiva*, genom att barnen förväntas att ta del av varierande aktiviteter i hushållet (ibid.). En annan förväntan från personalen är att barnen, genom sitt deltagande i hushållssysslor, ska visa att de är tacksamma för tjänsterna som HVB:et erbjuder (ibid.). Denna sista uppfattningen om att personalen anser att barnen ska vara tacksamma blir ytterligare problematisk i det att personalen känner att barnen kräver för mycket av personalen (ibid.). Andra anställda lyfter fram att det är viktigt att inte vara för snäll mot barnen eller att tycka synd om barnen (ibid.). Enligt Stretmo (2014) är det viktigare för personalen att sätta klara gränser istället för att tumma på dessa gränser på grund av medkänsla (ibid.).

Det som är viktigt med Stretmos (2014) undersökning är att personalen inte uttrycker att de anser sig att arbeta med barnens trygghet i form av relationer. Personalen tycks snarare arbeta med att skydda barnen från sig själva. Detta är intressant på grund av att det visar på att möjligheten finns att personal på HVB-hem i vissa fall inte arbetar med att ge barnen trygghet, utan arbetar snarare med att kontrollera barnen.

2.2.2 HVB som hem

Flera svenska studier undersöker i vilken mån HVB kan anses vara ett hem. Söderqvist, Sjöblom & Bülow (2014) studerar vad *hem* eller *hemliknande förhållanden* betyder för personalen på HVB för ensamkommande barn och vilken inverkan denna betydelsen har för personalens dagliga arbete. Söderqvist, Sjöblom & Bülow (2014) undersöker dessutom hur personalens tolkning av *hem* eller *hemliknande förhållanden* kan påverka personalens arbete. Undersökningen utfördes genom en fem veckor lång deltagande observation på två HVB för ensamkommande pojkar som var minst 15 år fyllda. Dessa två HVB låg i två mindre orter i Sverige och observationerna utgjorde grunden för 13 individuella intervjuer med personalen på dessa två HVB-hem (ibid.).

Intervjuerna har analyserats utifrån tre teman, "*det ideala hemmet*", "*substitut-hemmet*" och "*hemmet som ett hinder*" (ibid.). *Det ideala hemmet* är de beskrivningar av hur hemmet borde vara, vilket definierades som ett svenskt hem (ibid.). De i personalen som var av svensk bakgrund refererade ofta till sitt eget hem och sin egen familj när de beskrev det ideala hemmet, men även de i personalen som inte var etniskt svenska beskrev det ideala hemmet som ett svenskt hem (ibid.). För att beskriva det svenska hemmet refererade personalen till grundläggande behov som att barnen ska ha tak över huvudet och mat på bordet (ibid.). Personalen nämnde även vidare behov som bekvämlighet och en känsla av trygghet (ibid.). *Det ideala hemmet* är ofta svårförenligt med arbetet på HVB eftersom många i personalen känner att de måste hålla sig till HVB-hemmets regler som personalen inte alltid håller med om (ibid.). Ett annat problem är att personalen inte är ensamma om att definiera vad som är *det ideala hemmet* i sitt arbete då andra aktörer som till exempel barnens vårdnadshavare eller gode män också har inflytande i denna fråga (ibid.).

Substitut-hemmet definieras av att personalen ser sig själv som en slags ersättning för det ensamkommande barnets familj (ibid.). På så sätt ser personalen inom detta temat på sitt arbete som något mer än ett arbete, trots att de fortfarande erkänner att det är ett arbete (ibid.).

De som beskrev HVB-hemmet som ett substitut-hem såg sig själva som en av de få sociala kontakter som barnen har tillgång till och kunde ibland anse sig själv vara en form av förälder för barnen (ibid.). På grund av att personalen vet om att barnen förr eller senare kommer att flytta ut försvårade dock detta för personalen att känna att deras arbetsplats skulle vara ett riktigt hem (ibid.).

I temat "*hemmet som ett hinder*" uttrycker personalen en liknande problematik som den Fowler (2015) presenterar i form av att personalen känner att det är svårt att veta när, eller vilken mån man ska ha en personlig relation till barnen till nackdel för sin professionella roll (Söderqvist, Sjöblom & Bülow, 2014). Denna balansgången mellan olika roller gör det utmanande att skapa någon form av hem (ibid.). Hemmet blir dessutom ett hinder på grund av att reglerna i hemmet blir svårare att utforma för samtliga i personalen eftersom relationerna mellan barn och personal skulle behöva att bli mer personliga och knutna till vissa specifika personer i personalen (ibid.). Detta kan till exempel vara att ett barn önskar att en viss person i personalen ska arbeta på barnets födelsedag och hur man handskas med en sådan situation (ibid.).

Det viktigaste att nämna i Söderqvist, Sjöblom & Bülows (2014) undersökning är att personalen anser att det finns en svårighet i att arbeta med att ge barnen trygghet på grund av att de måste följa de regler som HVB-hemmet har ställt upp. Detta kan innebära att trots att personalen har en strategi för att ge barnen en trygg livsmiljö känner de att de inte har möjligheten att ge barnen trygghet på grund av HVB-hemmets regler. Således kan Söderqvist, Sjöblom & Bülows (2014) bidra till att besvara min frågeställning om vilka svårigheter personalen identifierar i sitt arbete med att erbjuda barnen en trygg livsmiljö.

3. Metod

Syftet med denna uppsats är att undersöka hur personal på HVB-hem för ensamkommande flyktingbarn bedriver ett arbete med att erbjuda en trygg livsmiljö. För att göra detta använde jag mig av en kvalitativ forskningsansats. Kvalitativa metoder ämnar att utforska och tolka (Bryman, 2011 s.41) vilket gjorde det möjligt för mig att få en detaljerad bild av få personer gällande arbetet som de bedrev. Kvalitativa metoder möjliggjorde för mig att inhämta data som gav mig information om personalens åsikter, erfarenheter och känslor vilket bidrog till en

djupare förståelse av boendepersonalen och vad de ansåg vara viktigt för att fullfölja HVB-verksamhetens uppdrag.

3.1 Metodologiska överväganden

Då det finns flera sätt att utföra studier på kommer jag nedan att presentera mina metodologiska överväganden. I följande avsnitt diskuterar jag varför jag inte har använt mig av en kvantitativ forskningsansats samt varför jag har valt att inte använda mig av etnografisk metod.

Anledningen att jag inte använder mig av en kvantitativ forskningsansats är på grund av att kvantitativa metoder, i sin renaste form, syftar till att mäta snarare än att tolka (Bryman, 2011s.168). En kvantitativ undersökning skulle exempelvis innebära att jag hade gjort en enkätstudie. Med en enkätstudie skulle jag ha möjligheten att nå ut till många människor eftersom enkäter är lätta att distribuera (Bryman, 2011 s. 228). Jag skulle exempelvis kunna göra min enkät tillgänglig via internet. Med en enkätstudie skulle jag således få in svar från fler människor. Problemet skulle dock vara att jag enbart skulle få den informationen som jag frågar om. Jag skulle därför riskera att gå miste om information som jag inte frågar efter i enkäten.

Ett annat problem med en kvantitativ forskningsansats är att informationen som jag skulle inhämta inte skulle vara lika djupgående som den som jag kan få fram av en kvalitativ forskningsansats. Kvalitativ metod syftar till stor del till att mäta, att se samband och att kunna generalisera (Bryman, 2011 sid.167-170). Det är dock inte det som är meningen med denna studien. Som nämnt av studiens syfte och frågeställningar handlar denna studien om att ställa frågan "hur?" istället för att ställa frågan om "hur många?".

Ytterligare ett sätt att genomföra denna studien på skulle kunna vara genom etnografisk metod. Detta skulle innebära att jag inte bara intervjuade personalen på HVB-hem, utan även att jag skulle delta i deras arbete eller observera dem när de arbetar (Bryman, 2011 s.378). Som etnograf kan man inta olika forskarroller för att bedriva sin undersökning, i detta fallet kommer jag enbart att diskutera forskarrollerna fullständig deltagare och fullständig observatör.

Den fullständiga deltagaren avslöjar inte sin riktiga identitet för de människorna som forskaren undersöker, forskaren är i detta fallet en fullvärdig medlem av den sociala miljö som forskaren undersöker (Bryman, 2011 s.388-389). Att vara en fullständig deltagare skulle innebära att jag skulle haft svårt att förhålla mig till de forskningsetiska principerna, särskilt samtyckeskravet och nyttjandekravet, vilka kommer att förklaras under avsnittet Etiska överväganden.

mitt andra alternativ skulle vara att bedriva studien som fullständig observatör. Detta innebär att forskaren enbart observerar utan att delta i miljön som forskaren studerar (Bryman, 2011 s.389). Problemet med att bara observera är att jag tror att jag fortfarande skulle påverka personerna som jag undersöker genom att vara där. Det är troligt att personalen skulle bete sig på ett annat sätt än vad de skulle göra vanligtvis om de blev observerade av en person som senare skulle skriva om deras arbete.

Det är även värt att nämna att jag inte anser att en etnografisk observation skulle vara lämplig på ett HVB-hem. Med detta menar jag att jag inte anser det vara rättvist mot barnen som bor på HVB-hemmet att jag möjligtvis stör deras vardag genom att vara där. Jag valde därför att inte använda mig av etnografiska metoder på grund av att jag ansåg HVB-hem att vara en för känslig miljö denna typen av metod.

3.2 Semistrukturerade intervjuer

För att besvara mina frågeställningar använde jag mig av semistrukturerade intervjuer. Anledningen till att jag ville använda mig av just semistrukturerade intervjuer är att detta är en kompromiss mellan att ha den struktur som strukturerade intervjuer erbjuder och den flexibilitet som ostrukturerade intervjuer erbjuder (Bryman, 2011 s.413). Med hjälp av en intervjuguide samtalande jag med mina forskningspersoner utifrån teman som jag hade bestämt på förhand i min intervjuguide. När jag tyckte att ett tema gav intressant information fortsatte jag att samtala om det temat och när jag ansåg att temat inte gav någon relevant information eller att det inte fanns mer information att hämta i temat fortsatte jag till nästa fråga. Ännu en fördel med semistrukturerade intervjuer var att jag inte behövde följa min intervjuguide helt, utan kunde byta mellan frågor i den ordning som jag ville (Bryman, 2011 s.206).

3.3 Urval

I denna studin har jag använt mig av ett målstyrt urval vilket innebär att jag valde ut mina deltagare utifrån vissa kriterier (Bryman, 2011 s.434). De kriterier som blev viktiga för denna studien var att de som jag valde att intervjua var heltidsanställda på HVB och att de hade i alla fall ett års erfarenhet av att arbeta på HVB för ensamkommande flyktingbarn. Det var viktigt att mina respondenter var heltidsanställda på grund av att de isåfall tillbringade mer regelbunden tid på HVB-hemmet än en timanställd som vistas där mer sporadiskt. Detta gav mig en bättre möjlighet att få reda på hur verksamheten skötes, vilka frågor som var vanligt förekommande i personalgruppen och om det hade skett några viktiga förändringar i verksamheten som har bidragit till att arbetet hade blivit lättare eller svårare för personalen. Den heltidsanställda personalen hade dessutom en mer regelbunden kontakt med barnen och då fanns det större möjlighet att de hade en förståelse för vad som var viktigt för barnen som de arbetade med.

Erfarenheten spelade också en stor roll i min undersökning, eftersom detta kunde hjälpa mina respondenter med att svara på mina frågor med hjälp av de positiva eller negativa erfarenheter som de hade upplevt. Det var inte alltid lätt att ge ett rakt svar på en fråga, och då kunde det vara enklare att svara med ett exempel. Ett annat kriterium var därför att mina respondenter hade arbetat med HVB i minst ett år.

Mitt urval tog sin början i att jag tog kontakt med ett HVB där jag tidigare varit anställd och utförde en intervju med en i personalen som jag inte hade träffat innan. Personen som jag intervjuade hjälpte mig att få kontakt med en annan person som jobbade på ett annat HVB. Jag fick även kontakt med en person som arbetar på HVB genom en av mina vänner. Jag har även ringt till HVB-hem och frågat om jag fick intervjua personalen. När jag hade intervjuat mina respondenter frågade jag dem om de kunde rekommendera någon annan som arbetade på HVB och som skulle kunna tänka sig att bli intervjuade av mig. Därmed har jag även använt mig av ett snöbollsurval (Bryman, 2011 s.196). Detta var dock inte en så effektiv urvalsteknik som jag trodde att det skulle vara och totalt sett lyckades jag att intervjua fyra stycken anställda på HVB.

3.4 Genomförande och analys

3.4.1 Utformande av intervjuguide

I skapandet i en intervjuguide är det viktigt att ställa sig själv frågan om vad som är förbryllande eller oklart med det som man undersöker (Bryman, 2011 s.419). Jag har således utgått från mina frågeställningar då jag skapade min intervjuguide. Vissa av frågorna skapades genom att jag försökte att omformulera mina forskningsfrågor. Jag skapade även frågor som jag ansåg vara besläktade med begreppet *trygghet*. När jag hade skrivit ner ett antal frågor valde jag ut de frågor som jag ansåg kunde besvara mina frågeställningar. De frågorna som jag behöll omformulerades och jag kontrollerade även att frågorna inte var ledande (Bryman 2011, s 419). När jag ansåg mina frågor vara klara samlade jag ihop de frågorna som jag ansåg behandlade samma tema. Detta gav upphov till fyra teman; barnen, arbetet, en trygg livsmiljö samt möjligheter och svårigheter. Slutligen la jag till temat "bakgrund". Syftet med temat "bakgrund" var enbart att "mjuka upp" mina respondenter och förbereda dem för hur intervjun skulle fortlöpa

3.4.2 Genomförande av intervjuer

Intervjuerna ägde rum på platser som valdes av studiens deltagare, detta gjordes för att försäkra att respondenten var i en miljö där denne kände sig avslappnad. Alla intervjuer spelades in med två bandspelare. Anledningen till att två bandspelare användes var för att minska risken att en av dem skulle sluta fungera och att intervjun således skulle gå förlorad. Bandspelarna gjorde att jag inte behövde bli distraherad av att föra anteckningar, jag kunde istället fokusera helt på de som jag intervjuade (Bryman, 2011 s.428). Det kan även vara viktigt att spela in intervjuer för att få en bild av både vad den intervjuade säger och hur denne säger detta (Bryman, 2011 s.428).

Alla intervjuer inleddes med att jag presenterade mig och berättade om min studie i korta drag. Jag förklarade för de som jag intervjuade att samtalet skulle spelas in och att de kunde avbryta intervjun när de ville. I vissa fall kunde den intervjuade börja prata mycket redan i början av intervjun då de enklare frågorna ställdes. I dessa fallen hoppade jag över de inledande frågorna och gick direkt in på de frågor som kunde ge mig användbar information. I de fall som den intervjuade gav mig korta svar på mina inledande frågor ställde jag kompletterande frågor om deras tidigare och aktuella arbete för att visa intresse och uppmuntra dem att prata mer. För de intervjuade som pratade mindre använde jag min

intervjuguide mer, i de samtal där de intervjuade pratade mer använde jag min intervjuguide mindre. Om jag hade glömt att ställa någon viktig fråga ställde jag denna frågan i slutet av samtalet. Jag upplevde att detta fungerade bra på grund av att den intervjuade hade fått tid på sig att vänja sig vid att bli intervjuad och hade då lättare att svara på frågorna. Intervjuguiden blev mycket viktig för mina intervjuer. Genom att ha intervjuguiden tillgänglig kunde jag försäkra mig om att jag inte tappade fokus på vad jag ville fråga om. Intervjuguiden påverkade min studie på det sättet att jag spenderade mindre tid med att diskutera de teman som jag ansåg låg utanför de teman som jag hade ställt upp i min intervjuguide.

3.4.3 Genomförande av analys

Intervjuerna har, efter inspelning, transkriberats. Transkriberingen gjordes genom att jag saktade ner den inspelade ljudfilen med hjälp av ett transkriberingsprogram. Detta gjorde det möjligt för mig att både skriva och lyssna på intervjun samtidigt. I kodningen av mitt material har jag utgått från Brymans (2011) grundläggande tekniker i kvalitativ dataanalys (Bryman, 2011, s 523-525). Efter att jag var klar med att transkribera en intervju läste jag igenom den utan att göra några anteckningar. Efter att jag hade läst igenom intervju skrev jag ner de tankar som jag hade om intervjun. Jag läste därefter igenom intervjun igen, strök under det som jag ansåg vara viktigt och skrev anteckningar som förklarade varför jag tyckte att det var viktigt. Nästa steg i processen bestod i att relatera mina anteckningar till den teori och tidigare forskning som jag har tagit upp i min studie. På detta sättet lyckades jag att skapa fyra olika teman; *familjelikhhet*, *trygghet/säkerhet*, *policing of teenagers* och *förvaring*.

Temat *familjelikhhet* utgår ifrån att HVB kan legitimera sig genom att framstå som familjeliknande på grund av att familjen är en stark institution (Sallnäs, 2000). Jag använde detta sättet för HVB att legitimera sig på som ett sätt att förklara hur personalen beskriver trygghet och hur de arbetar med trygghet. *Trygghet* syftar i denna studien till Bowlbys (2010) definition av *trygghet*, alltså en relation som möjliggör vidare relationer. *Säkerhet* grundar sig i Shaw & Kendricks (2016) undersökning som visar på att *säkerhet* har blivit ett hårdare krav inom den skotska barnavården. Denna *säkerhet* handlar om att skydda barnen från riskfyllda situationer (Shaw & Kendrick, 2016). Temat *säkerhet* ämnar till att belysa hur de intervjuade använde sig av beskrivningar av *säkerhet* för att beskriva *trygghet*. Temat *Policing of teenagers* utgår från Donzelots (1979) begrepp "*policing of families*" som beskriver hur familjer kontrolleras av vissa yrkesgrupper för att lösa en viss problematik inom familjen. Vinnerljung och Sallnäs (2007) menar att det numera inte är familjer utan snarare tonåringar

som blir kontrollerade av vissa yrkesgrupper. De svar som belyste olika sätt att kontrollera de placerade barnen på kategoriserades som *policing of teenagers*. Den sista kategorin, “*förvaring*” grundar sig i Eide, Kjelaas & Larsgaards (2016) undersökning om hur personal på HVB-hem upplever sitt arbete. I denna studien syftar “*förvaring*” till de svar som pekade på att HVB-hemmet inte hade ett mål (Eide, Kjelaas & Larsgaards, 2016).

3.5 Tillförlitlighet

Då validitet i stort syftar till att försäkra att det som mäts i en studie är det som är menat att mätas (Bryman, 2011 s.50) intog jag en alternativ infallsvinkel till detta begreppet. Validitet i denna undersökningen har därför tillgodosetts utifrån *begreppsvaliditet* och *intern validitet* (Bryman, 2011 s.50). *Begreppsvaliditeten* innebär att de *begrepp* som används samspelar med begreppets faktiska innebörd (Bryman, 2011 s.50). I denna studien avsåg *begrepp* de termer som deltagarna använde sig av. Detta varierade mellan olika arbetsrutiner och olika metoder att arbeta med barnen (som arbetsmetoden motiverande samtal). Eftersom ett begrepp kunde ha olika innebörd för olika personer diskuterades eventuella begrepp som dök upp under intervjuerna för att försäkra att jag och mina respondenter förstod begreppet på samma sätt. Ett undantag har dock gjorts i denna studien när det gäller begreppsvaliditet, nämligen hur personalen uppfattar *trygghet*. Eftersom jag ville förstå hur personalen uppfattade *trygghet* valde jag att inte själv berätta om min definition om trygghet, utan försäkrade mig enbart om att jag förstod vad deltagarna menade när de pratade om sin uppfattning av trygghet. *Intern validitet* översattes, i denna undersökningen, till trovärdighet eftersom trovärdighet handlar om i vilken mån de svar jag fick från mina respondenter var sannolika i en “icke-statistisk” mening (Bryman, 2011 s.354). Detta säkerställdes genom att sammanfattat mina deltagares svar för deltagarna i intervjusituationen för att försäkra mig om att jag hade förstått dem rätt.

Reliabilitet, eller i vilken mån studien skulle få samma resultat om den skulle göras igen (Bryman, 2011 s.49) blev problematisk för denna undersökningen eftersom det är en studie som ämnade att undersöka personalens arbete under tiden där och då. Om någon annan skulle göra denna undersökningen vid en annan tid skulle de med största sannolikhet få andra resultat än de jag fick. Det som jag kunde göra var att redogöra för vilka frågor jag ställde och hur jag ställde dem för att ge en förklaring till varför jag har fått de resultat som jag fick. Jag har därför även inkluderat min intervjuguide i detta dokumentet så att intervjufrågorna kan läsas.

3.6 Etiska överväganden

I följande avsnitt redogör jag för hur de forskningsetiska principerna *informationskravet*, *samtyckeskravet*, *konfidentialitetskravet* och *nyttjandekravet* (Bryman, 2011 s.131-132) har tillgodosetts i denna studien.

Informationskravet betyder att deltagare i en studie ska få så mycket information som möjligt om studien ifråga för att kunna ge sitt samtycke till att delta i studien (Bryman, 2011 s.131, 135). Varje intervju inleddes därför med att respondenter fick information om undersökningens syfte i grova drag och information om att deltagande var frivilligt, samt att de kunde avbryta intervjun när de ville. Deltagarna fick även tillfälle att ställa egna frågor om undersökningen. Efter att intervjun var avslutad och bandspelaren var avstängd, följde en mer detaljerad beskrivning om studiens syfte. Efter att mina respondenter hade fått reda på studiens syfte gav jag mina respondenter möjligheten att ställa ytterligare frågor. Slutligen tillfrågades respondenterna om jag hade deras tillåtelse att använda intervjun i min undersökning. På så sätt försäkrade jag mig om att både informationskravet och *samtyckeskravet* uppfylldes (Bryman, 2011 s.132).

För att uppfylla *konfidentialitetskravet* (Bryman, 2011 s.132) har inga namn på varken personer eller platser använts i denna undersökningen. De tillfällen då namn eller namn på olika områden har dykt upp i undersökningen har jag raderat dessa efter transkribering. Ljudfilerna från intervjuerna har överförts till en lösenordsskyddad dator för att sedan raderas från mina två bandspelare som använts för att spela in intervjuerna. Konfidentialitetskravet blev dessutom aktuellt i en intervjusituation som utfördes på en av deltagarnas arbetsplats. Under intervjusituationen kom en av den intervjuades medarbetare in i rummet där intervjun utfördes. Jag valde då att avbryta intervjun och att återuppta intervjun när medarbetaren lämnat rummet.

4. Teoretiskt ramverk

Eftersom HVB är en institution är det viktigt att förklara vad en institution är och hur institutioner fungerar. Jag inleder därför detta kapitel med att förklara hur institutioner fungerar med hjälp av Douglas (1986) institutionsteori. Jag kommer att använda mig av

Douglas (1986) institutionsteori för att få en bild av vilka värden som ligger till grund för HVB:s legitimitet, samt undersöka om institutionen bidrar till svårigheter i att ge barnen en trygg livsmiljö. Då denna uppsatsens centrala tema är *trygghet* är det nödvändigt att definiera detta begrepp för att kunna bedöma om de som jag intervjuar har samma uppfattning av *trygghet* som jag. Därmed kan jag även bedöma om de som jag intervjuar arbetar med *trygghet* enligt min definition. För att definiera *trygghet* har jag använt mig av Bowlbys (2010) definition av *trygghet*. Då *säkerhet* har blivit ett allt hårdare krav inom den skotska barnavården (Shaw & Kendrick, 2016) betraktas detta i denna studien som ett sätt för HVB att legitimera sig på. Eftersom några av de som jag intervjuade använde sig av *säkerhet* för att beskriva *trygghet* blir *säkerhet* relevant för vilken uppfattning personalen har av *trygghet*. *Säkerhet* blir därmed även viktigt för hur personalen arbetar med att ge barnen en trygg livsmiljö. *Säkerhet* kan även visa sig vara en svårighet med att erbjuda barnen en trygg livsmiljö (Brown, Winter & Carr, 2018) (Fowler, 2015).

Jag kommer även att lyfta begreppet *policing of teenagers* (Vinnerljung & Sallnäs, 2007) vilket är en vidareutveckling av Donzelots (1979) begrepp "*policing of families*". Begreppet *policing of families* är en beskrivning av hur olika yrkesgrupper utövar makt över familjer för att lösa oönskade beteende hos familjer (Donzelot, 1979). Vinnerljung & Sallnäs (2007) anser att begreppet numera bör benämnas som "*policing of teenagers*" då Vinnerljung & Sallnäs (2007) menar att det är tonåringar, inte familjer, som numera blir kontrollerade av olika yrkesgrupper. Begreppet *policing of teenagers* kommer att diskuteras som ett sätt för personalen att arbeta med att ge barnen trygghet, men snarare genom kontrollerande åtgärder än genom relationsbyggande strategier.

På grund av att en stor del av den tidigare forskningen i denna studien har visat på att HVB-personal anser sig ha familjeliknande relationer till barnen är även *familjelikhet* något som jag lyfter i mitt teoretiska ramverk. Jag tar upp detta begreppet på grund av att *familjelikhet* kan vara ett sätt för personalen att uppfatta trygghet och ett sätt att arbeta med en trygg livsmiljö.

4.1 Institutioner

Enligt Douglas (1986) är en institution människans sätt att svara på en naturlig ordning och kan, i sin minsta form, liknas en *konvention*. Med detta menas en enad vilja att reglera någonting. Med denna beskrivningen är termen institution ett brett begrepp som

rymmer familjer, ceremonier eller sällskapsspel. Det som krävs för att vara en del av en institution är alltså att man är en del av en överenskommelse med andra (ibid.).

För att Konventionen ska växa till att bli en befäst institution krävs dock att konventionen skapar *legitimitet* (ibid.). Denna *legitimitet* måste grundas i ett rationellt, naturligt sätt för människor att vara på eller för naturen att fungera på (ibid.). Anledningen till att dessa idéerna måste grundas i naturen är för att naturen är något som kan uppfattas som konstant och förutsägbart. Därför fungerar naturen som en referenspunkt, utifrån vilken institutionen kan hävda att en idé är rationell och riktig. De idéer som grundas på hur människor fungerar kan komma att förändras över tid på grund av att världen utvecklas och möjliggör eller tvingar människor att leva på olika sätt, vilket gör att prioriteringar, värderingar och därmed legitimitet, förändras.

Legitimitet fungerar även som ett sätt för institutionens medlemmar att uppfatta världen (ibid.). Medlemmarna kommer således att utforska världen med institutionens syn och finner därmed bevis på att institutionens syfte är riktigt. Nästa steg är att institutionen får medlemmarna att glömma det som är oförenligt med institutionen, vilket gör att medlemmarna enbart ser den legitimitet som står i harmoni med institutionen (ibid.).

Det som institutionen gör när den väl är accepterad och befäst är att *förmedla identitet, koda information och ta livsviktiga beslut* (ibid.). Institutioners *förmedlande av identitet* förklarar Douglas (1986) med hur institutioner använder sig av att tolka *likhet*. *Likhet* är inte en kvalite som kan igenkännas i ting av sig själv, det är en idé om vilka ting som liknar varann (ibid.). Eftersom institutioner syftar till att reglera någonting måste institutionen skapa meningsfulla kategorier för att kunna bestämma vem det är som ska regleras. Då människor kategoriseras på grund av deras likhet ser de denna likheten i sig själv och gör likheten till en del av sig själv. Detta leder till att de som har blivit tilldelad en likhet, identifierar sig med denna likheten. Detta innebär att institutionen förmedlar identitet (ibid.).

Kodandet av information syftar till att institutionen tolkar information på ett sätt som står i enlighet med institutionens syfte (ibid.). Denna informationen används för att lösa problem inom institutionen, vilket möjliggör det för individer att lämna de mindre problemen som måste lösas till institutionen och tar itu med allvarigare problem på egen hand. Douglas (1986) anser dock att det snarare är institutionen som tar hand om de allvarliga problemen

medans individen sköter det som är mindre viktigt, vilket är vad som menas med att institutioner tar livsviktiga beslut (ibid.).

4.2 Trygghet

Enligt Bowlby (2010) är känslan av *trygghet* något som uppstår genom anknytning till föräldrar eller andra viktiga personer i ett barns liv. Det är med hjälp av denna trygghet som barnet känner sig självsäker nog att kunna utforska sin omvärld och bygga upp andra, meningsfulla relationer med andra människor (Bowlby, 2010). Trygghet är även ett begrepp som HVB använder sig av för att hävda sin legitimitet. Trygghet kopplas vanligen till olika beskrivningar som famhäver HVB som en institution som ska ersätta och på något sätt likna familjen.

4.3 Säkerhet

Ytterligare ett sätt för HVB att legitimera sig som institution är numera även genom *säkerhet*. I en skotsk studie baserad på semi-strukturerade intervjuer med 23 stycken före-detta anställda på HVB-hem mellan 1960-1975, fann Shaw & Kendrick (2016) att *säkerhet* har blivit ett hårdare krav inom den skotska barnavården. Detta yttrar sig genom att det numera inte alltid är en självklarhet att barn och unga som är placerade på ett HVB kan delta i aktiviteter som kan anses som riskfyllda av HVB verksamheten (Shaw & Kendrick, 2016). Ett ökat krav på säkerhet gör sig även tydligt i ytterligare en skotsk studie av Brown, Winter & Carr (2018) som i 26 semi-strukturerade intervjuer med anställda på HVB finner att personalen känner att deras arbetsplats försöker att tillgodose säkerheten med hjälp av rutiner och handböcker. Genom rutiner och handböcker kan personalen arbeta utifrån checklistor och direktiv och kan därför på så sätt försäkra sig om att de har gjort vad som krävs av dem i en viss situation. Många av intervjupersonerna i denna undersökningen uttryckte att det ökade kravet på rutiner och riktlinjer ledde till att de anställda inte kunde arbeta utifrån intuition och kände därmed att deras arbete blev mekaniskt och opersonligt (Brown, Winter & Carr, 2018 s.6.).

4.4 Policing of teenagers

Av de barn och unga som placerades på HVB år 2005 var 65% av dessa tonåringar, vilka vanligtvis blir placerade på grund av beteendeproblematik vilket, i detta fallet, hänvisar till kriminalitet, missbruk eller våldsamt beteende (Vinnerljung, Sallnäs & Westermark, 2002)

(Vinnerljung & Sallnäs, 2007). Vinnerljung & Sallnäs (2007) argumenterar därför vidare att ett skifte har skett i varför vi placerar barn på HVB, från ideologin om *policing of families* till att det har börjat att handla om *policing of teenagers*. *Policing of families* är ett begrepp som myntades för att beskriva hur, framförallt fattiga, familjer kontrolleras av vissa yrkesgrupper (socialarbetare, psykologer och doktorer) för att lösa icke-önskvärda beteenden som de fattiga familjerna anses vara ansvariga för (Donzelot, 1979). Denna kontrollen kan yttra sig genom att föräldrar kan utbildas av dessa yrkesgrupper för att kunna ta hand om deras barn som har begått en kriminell handling (ibid.). Numera ser Vinnerljung & Sallnäs (2007) en förskjutning av ansvarsbördan för ett oönskat beteende till att tonåringar, istället för familjer, bär ansvaret för sitt beteende. Därav har begreppet förskjutits från "*policing of families*" till "*policing of teenagers*".

4.5 Familjelikhet

Att förmedla *familjelikhet* innebär att försöka att efterlikna en familj eller ett hem (Sallnäs, 2000). Sallnäs (2000) menar att *familjelikhet* har varit ett sätt för HVB att legitimera sig på genom att institutionen försöker att vara något som den inte är. Familjen, som institution, har en stark legitimitet när det gäller uppfostran och omvårdnad av barn. HVB, som anser sig lösa liknande problem som familjen, försöker därför att efterlikna familjen för att styrka sin egen legitimitet. På grund av att det numera finns många olika familjekonstellationer blir det problematiskt att, på ett enhetligt sätt, definiera vad en familj är. Det är därför även svårt att säga vilka värden som HVB-institutionen hämtat från familjen för att skapa sin legitimitet, det är dock rimligt att anta att dessa värden baseras på en traditionell idé av en familj (Sallnäs, 2000).

5. Resultat och analys

Med hjälp av mitt teoretiska ramverk kommer jag nedan att besvara mina frågeställningar. De teman som styr min analys är *familjelikhet*, *policing of teenagers*, *trygghet/säkerhet* och *förvaring*. *Familjelikhet* (Sallnäs, 2000) handlar om i vilken mån de intervjuade beskrev trygghet genom att referera till en föreställning om en familj eller ett hem. *Policing of teenagers* (Vinnerljung & Sallnäs, 2007) syftar till hur de intervjuade beskriver att deras arbete handlar om att reglera vad som uppfattas som icke-önskvärda beteenden hos barnen. *trygghet/Säkerhet* är två tema som behandlas både separat och tillsammans i denna studien då de, för vissa av de intervjuade, var synonyma med varann. *Trygghet* syftar till personalens

förmåga att ge barnet trygga anknytningar som möjliggör framtida relationer (Bowlby, 2010). *Säkerhet* (Shaw & Kendrick, 2016) innebär begränsande åtgärder som ämnar att skydda barnen från skada. Temat *Förvaring* (Eide, Kjelaas & Larsgaard, 2017) tas upp av de intervjuade som känner att verksamheten har förlorat sitt mål.

5.1 Vilka uppfattningar har personalen av Trygghet?

De teman som framkom då de intervjuade besvarade frågan om vilka uppfattningar de hade om trygghet var *säkerhet* och *familjelikheter*. Majoriteten av de intervjuade beskrev *trygghet* genom att referera till *säkerhet*.

5.1.1 Trygghet/säkerhet

Tre av de fyra intervjupersonerna beskrev sin uppfattning av *trygghet* som ett säkerställande av att barnen inte blev utsatta för riskfyllda situationer. Denna beskrivning av *trygghet* ligger närmre Shaw & Kendricks (2016) beskrivning av *säkerhet* än Bowlbys (2010) definition av *trygghet*. *Trygghet* definieras i denna studien som en trygg anknytning som möjliggör framtida relationer (Bowlby, 2010). Shaw & Kendrick (2016) skriver att *säkerhet* är viktigt inom HVB för att barnen inte ska bli utsatta för riskfyllda situationer. Att skydda barnen mot hot och våld betraktas därför som ett exempel på *säkerhet* i denna studien. Utifrån de svar som samlades in visade det sig att *säkerhet* och *trygghet* ofta uppfattades som att ha samma innebörd. När en av de intervjuade tillfrågades om hur den intervjuade uppfattade trygghet beskrev den intervjuade motsatsen till *trygghet*.

Det händer ju att det blir våldsamer det gör det absolut och det kan det ju vara att till exempel att någon har fått avslag och någon blir tokig av det och hatar hela världen och hatar Sverige och hatar allt och blir väldigt aggressiva.

Detta visar att *trygghet*, enligt denna personen, är någonting som står i motsats till "våldsamer". Den *trygghet* som den intervjuade pratar om här lämpar sig därför bättre att beskrivas som *säkerhet* i Shaw & Kendricks (2016) bemärkelse. Som nämnt av Cahill, Holt & Kirwan (2016) är det dock viktigt att miljön på HVB är säker i motsats till att vara våldsam för att personalen ska kunna skapa goda relationer med de placerade barnen. Shaw & Kendricks (2016) beskrivning av *säkerhet* kan därmed vara en viktig del av Bowlbys (2010) definition av *trygghet* då den *säkerhet* som Shaw & Kendrick (2016) beskriver är menad att skapa en säker miljö på HVB-hemmet (Cahill, Holt & Kirwan, 2016). Betoningen på *säkerhet*

gjorde sig även tydligt i andra intervjuer. Då samma fråga, om hur den intervjuade uppfattade *trygghet*, ställdes för en annan av de intervjuade framgick det att:

Ja, till exempel att ingen kommer göra dem något illa. Jag tror att på det sättet är dom trygga, sen det som händer i framtiden jag tror inte att dom liksom är trygga där och dom är osäkra där faktiskt. Vad kommer hända? dom vet inte själva och socialen vet inte så det är lite så själva boendet [...] jag tror dom är trygga här

Detta visar att denna den intervjuades tolkning av *trygghet* är att barnen inte kommer att utsättas för någon fysisk skada och är således också ett exempel på Shaw & Kendricks (2016) definition av säkerhet. Det är dock viktigt att lägga märke till att denna personen även har en uppfattning av *trygghet* som en känsla av att inte behöva oroa sig för sin framtid, samspelar bättre med den definitionen av *trygghet* som Bowlby (2010) beskriver. Med detta citatet lyfter den intervjuade fram grundproblematiken i ett ensamkommande flyktingbarns liv, nämligen att barnet inte vet om hen kommer att få stanna i Sverige eller inte. Eide, Kjelaas & Larsgaards (2017) undersökning som visar på ett liknande resultat då de fann att personalen känner att det är svårt att skapa goda relationer då de vet att ungdomarna förr eller senare kommer att flytta ut.

5.1.2 trygghet som familjelikhet

Av de fyra som jag intervjuade var det en person som beskrev *trygghet* med hjälp av familjeliknande termer. Enligt Sallnäs (2000) är *familjelikhet* något som HVB som institution använder sig av för att legitimera sig. Om *familjelikhet* är viktigt för institutionens legitimitet kommer detta även att påverka hur institutionens medlemmar, i detta fallet personalen, upplever sin värld (Douglas, 1986). Enligt min studie visar det sig att HVB som institution även legitimerar sig genom *säkerhet* (Shaw & Kendrick, 2016). Denna tanke om *säkerhet* är mer framstående i min studie än den *familjelikhet* som Sallnäs (2000) beskriver i fråga om hur personalen upplever *trygghet*. Den deltagare som beskrev *trygghet* genom att referera till kärlek och sin egen uppväxt beskriver att hen:

kommer ihåg själv, att om mamma och pappa inte gett mig kärlek på detta sättet, att jag behövde det ibland och dom såg det utan att jag sa något och liksom, omtanke och kärlek kom från deras sida utan att jag sa nåt och då kände jag mig trygg och glad

Den intervjuade definierar därför trygghet genom att referera till hur hen själv växte upp och hur hen fick trygghet av sina föräldrar. Det som den intervjuade anser vara viktigt för att känna *trygghet* är att kunna kommunicera utan ord. *Trygghet* bygger således på djupa relationer som möjliggör det för personalen att kunna lägga märke till när något inte står rätt till med barnet. Detta citatet är därmed en definition av *trygghet* som stämmer överens med Bowlbys (2010) definition av *trygghet*, vilket är relationer som kan möjliggöra vidare relationer. Den intervjuade ger ett exempel på *familjelikheter* som beskrivet av Sallnäs (2000) då familjen blir viktig i beskrivningen om hur den intervjuade uppfattar trygghet.

5.2 Hur arbetar personalen för att tillgodose en trygg livsmiljö för barnen?

De intervjuade var mycket splittrade i frågan om hur de arbetade för att ge barnen en trygg livsmiljö. De teman som blev framträdande var *policing of teenagers*, *Säkerhet* och *familjelikheter*.

5.2.1 *Policing of teenagers* och trygg livsmiljö

En av de intervjuade nämnde många kontrollerande insatser då hen tillfrågades om hur hen arbetade för att tillgodose barnet en trygg livsmiljö. Dessa kontrollerande åtgärder har kategoriserats under temat *policing of teenagers* (Vinnerljung & Sallnäs, 2007). Det som definierar temat *policing of teenagers* är att tonåringen anses vara ansvarig för sitt oönskade beteende och att det är yrkesutövaren som ska lösa det oönskade beteende (Vinnerljung & Sallnäs, 2007). Då en av de intervjuade blev tillfrågad att beskriva vad som hen ansåg viktigt i att ge barnen trygghet beskrev hen detta arbete som:

Att försöka få ungdomen att säga vad det är liksom [...] vi uppmuntrar dom till att liksom inte gå och säga att allt är skit och sen gå och gömma sig [...] där försöker vi väl först försiktigt att se vad det kan vara, lite mer såhär informella samtal, funkisar inte det, nä men då blir det ju mer asså ordentliga grejer, formella samtal [...] vi försöker dra åt tåtarna så att det blir svårare för ungdomarna att slinka undan med sitt beteende

Dels påpekar den intervjuade att arbetet med att barnen ska känna sig trygga innebär att kommunicera med barnet. Om detta inte går är det dock fortfarande viktigt för personalen att ta reda på vad som oroar barnet eftersom det annars resulterar i ett oönskat beteende (att säga att "allt är skit" och "gå och gömma sig"). Detta kan härledas till Stretmos (2014) undersökning som visar på att personal på HVB anser att barnen ska vara tacksamma för de

tjänster som HVB-hemmet erbjuder. Barn som upplevs som otacksamma kan uppfattas som problematiska av boendepersonalen. För att lösa detta problemet framför den intervjuade att hen kan använda sig av kraftfullare metoder (formella samtal) för att få reda på vad som besvärar barnet och därmed motverka beteendet. Detta är därför ett sätt för yrkesgruppen att reglera ett visst beteendet och kan anses att vara ett exempel på *policing of teenagers* (Vinnerljung & Sallnäs, 2007). Den intervjuade framför dessutom, att om barnet inte pratar med personalen på boendet kan de istället prata med socialsekreteraren. Att barnet kan prata med sin socialsekreterare istället för personalen på HVB-hemmet är ytterligare ett exempel på hur yrkesverksamma är menade att lösa barns problem och är således ytterligare ett exempel på *policing of teenagers* (ibid.). Samma respondent ger ett annat exempel där hen beskriver relationen mellan hen och barnen som ett bankkonto:

Så vi brukar prata om "relationskontot", asså där får du ju lägga i hela tiden men när det väl kommer en konflikt eller det kommer nåt jobbigt, det är man tar ut från det där "relationskontot" [...] du har lite skolnärvaro, hur kommer det sig att du inte går i skolan? vad beror det på?

Även detta är ett exempel på *policing of teenagers* (Vinnerljung & Sallnäs, 2007) då det syftar till att reglera ett beteende. Det som är intressant med detta exemplet är att den intervjuade beskriver att hen reglerar beteende genom att använda sin relation till barnet som ett verktyg. Den intervjuade betraktar relationen som en valuta som ämnar åt att kontrollera barnet. Den *trygghet*, eller meningsfulla relation (Bowlby, 2010), som den intervjuade bygger upp mellan sig själv och barnet, är alltså även något som kan användas för att reglera barnets beteende.

5.2.2 Säkerhet och trygg livsmiljö

Ett annat sätt att arbeta med *trygghet* var genom att hänvisa till olika direktiv som fanns tillgängliga. Detta sätt att arbeta på innebar att följa checklistor och handböcker för att säkerställa att arbetet utfördes på ett korrekt sätt. Två av de som jag intervjuade beskrev sitt arbete genom att berätta om olika rutiner och checklistor. Detta är något som Brown, Winter & Carr (2018) påpekar har blivit allt vanligare inom HVB. Dessa checklistor och rutiner ska verka för att försäkra personalen och barnen om att arbetet utförs på ett säkert sätt (Brown, Winter & Carr, 2018). Värt att notera är att de intervjuade som pratade om *säkerhet* i antingen Brown, Winter & Carrs (2018) eller Shaw & Kendricks (2016) bemärkelse inte beskrev sitt arbete i termer av *familjelikheter* (Sallnäs, 2000). *Säkerhet* och *familjelikheter* verkar därför vara

två oförenliga förhållningssätt gällande hur personalen arbetar med att ge barnen en trygg livsmiljö. En av de intervjuade som refererar till checklistor och rutiner berättar att hen har:

Handlingsplaner [...] och det kan vara allt från praktiska saker till bemötande och hur personalen ska jobba med ungdomen, ibland så gör vi dom helt själva, ibland tillsammans med myndigheter så det är lite blandat där.

Den intervjuade uttrycker att *Trygghet* kan tillgodoses genom att använda sig av handlingsplaner. Detta är ett exempel på hur *Säkerhet* (Brown , Winter & Carr, 2018) kan vara viktigt för HVB. Det är viktigt att personalen följer handlingsplaner och rutiner för att tillgodose sin egen och barnens säkerhet (Brown , Winter & Carr, 2018). Som nämnt av Fowler (2015) kan personalen uppleva att det är svårt för personalen på HVB att balansera mellan roller. Ett ökat krav på säkerhet kan bidra till att personalen oftare måste inta en roll som tillgodoser barnens säkerhet. Detta kan innebära en svårighet i att förmedla det *genuina intresse* som Cahill, Holt och Kirwan (2016) uttrycker vara viktigt för att skapa en god relation till barnen vilket i sin tur kan möjliggöra den *trygghet* som Bowlby (2010) nämner. HVB använder sig av *säkerhet* för att skydda barnen och personalen från potentiella fysiska skador (Brown , Winter & Carr, 2018). En av de intervjuade berättar om ett exempel på detta då hen berättar om hur personalen handskades med en situation då en ungdom hade tänt eld på en madrass:

Så tittade vi på lite videos tillsammans med ungdomarna om hur fort det går när det börjar brinna och vi [...] tog en liksom en runda till med brandföreskrifter och nödutgångar

Den intervjuade beskriver således att de åtgärder som togs efter branden var en genomgång av brandsäkerhet för att ungdomarna skulle förstå faran med bränder. *Säkerheten* blir i detta fallet viktig för både ungdomarna och personalen. Personalen försäkrar sig om att de har gjort vad de kunnat för att motverka att situationen skulle kunna uppstå igen och skyddar även barnen från framtida bränder (Brown , Winter & Carr, 2018). *Säkerhet* kan även röra sig om olika sätt att skydda värderingar som verksamheten har (Brown , Winter & Carr, 2018). En intervjuad beskriver ett dokument som hen ansvarar för på HVB hemmet där den intervjuade arbetar. Den intervjuade beskriver dokumentet som:

En fysisk pärm som är som en checklista på saker du behöver lära dig innan du ska klara dig själv och det är för att säkerställa att alla ungdomar har samma möjlighet att lära sig saker

Detta citatet bekräftar att personalen upplever det som viktigt att barnen lär sig att bli självständiga (Stretmo, 2015). Checklistan fungerar som ett sätt för institutionen att *koda information* för att lösa problem inom institutionen (Douglas, 1986). Detta vilket vill säga att institutionen tolkar information på ett sätt som stämmer överens med institutionens syfte (Douglas, 1986). I detta fallet har institutionen *kodat information* gällande vad som krävs för att anses vara självständig. Den *kodade informationen* har sedan översatts till en checklista som ska verka för att lösa ett problem, vilket är att möjliggöra barnens självständighet. För personalen innebär checklistan att personalen kan försäkra sig om att de har gjort allt de har kunnat för att barnen ska bli självständiga och att alla barnen har erbjudits samma möjlighet till detta. Den intervjuade utför därför sitt arbete med hjälp av *säkerhet*, då checklistan försäkrar den intervjuade om att hen har gjort vad som krävs av hen (Brown, Winter & Carr, 2018). Med ovanstående resonemang åskådliggörs även hur institutionen kan ha en påverkan på personalen. Checklistan kan fungera som ett sätt för institutionen att upprätthålla sin legitimitet då den visar på att institutionen aktivt arbetar med självständighet och jämlikhet vilket upplevs som något som kan anses vara rationellt (Douglas, 1986).

Säkerhet inom HVB är, som nämnt ovan, någonting som deltagarna ofta förväxlar med *trygghet*, utöver detta så är säkerheten lika mycket till för barnen som för personalen. Det fanns också de som såg på *trygghet* på ett annat sätt och arbetade därför på ett annat sätt än de som fokuserade mer på *säkerhet*.

5.2.3 Familjelikheter och trygg livsmiljö

Då tre av de intervjuade hade beskrivit sitt arbete med att ge barnet trygghet antingen genom *säkerhet* eller genom *policing of teenagers* var det enbart en person som beskrev sitt arbete med att ge barnen en trygg livsmiljö genom att använda sig av *familjelikheter*. Denna personen beskrev att hen arbetade med trygghet genom att ge kärlek. Då den intervjuade blev tillfrågad om vad hen trodde var viktigast för barnen svarade hen:

Att dom får kärlek faktiskt, och förståelse [...] jag tycker faktiskt att dom saknar det, familjelikheter och kärlek och ja asså närhet med mamma och pappa och familjen [...] kärlek är

något som vi alla behöver på nåt sätt och dom saknar det [...] så att dom [ska känna sig] trygga, det är meningen

Den intervjuade nämner här att det är viktigt för barnet att känna en liknande känsla som den som barnet skulle få av en familj, därmed är detta ett exempel på det som Sallnäs (2000) beskriver som *familjelikheter*. Det är dock viktigt att notera att den intervjuade inte definierar sig själv som en förälder till barnen, men den intervjuade känner att barnen saknar känslan av en familj. Detta stämmer överens med Söderqvist, Sjöblom & Bülow's (2014) undersökning som visar på att personalen på HVB-hem i vissa fall kan uppfatta sin arbetsplats som ett "substitut-hem". Det är dock svårt för den personalen som beskriver sin arbetsplats som ett "substitut-hem" att känna att HVB-hemmet är ett riktigt hem eftersom de vet att de placerade barnen förr eller senare kommer att flytta ut (ibid.). Den HVB personal som uppfattar sin arbetsplats som ett "substitut-hem" står således någonstans mellan att uppleva HVB-hemmet som ett arbete och att uppleva HVB-hemmet som ett hem med en familj. Detta visar sig i det ovanstående citatet genom att den intervjuade aldrig säger att hen anser sig själv vara en förälder till barnet. Då jag frågade den intervjuade om hur denne arbetade med att ge barnen kärlek svarade den intervjuade att hen:

...skaffa en bra relation till dom så att man kan liksom vara en bra förebild för dom, visst, om det inte finns någon bra relation så vill dom inte lyssna på dig, dom kommer inte vilja lyssna.

Av ovanstående citat framgår det att den intervjuade beskriver sitt arbete med att ge kärlek på ett sätt som stämmer väl överens med begreppet *trygghet*. Bowlby (2010) menar att *trygghet* utgörs av de relationer som möjliggör framtida relationer. På så sätt ger den intervjuade en beskrivning som talar för att hen faktiskt arbetar med *trygghet* i Bowlby's (2010) bemärkelse. Den intervjuade säger även att det är viktigt att ge barnen en familjeliknande känsla. Dock så beskriver denne inte sin relation till barnen på ett familjeliknande sätt. Det verkar därför vara som att *familjelikheter* är något som den intervjuade använder för att beskriva sitt arbete, men det är inte det arbete som hen utför. Detta kan därför visa på samma resultat som i Fowlers (2015) undersökning som visar på att HVB-personal känner att de balanserar mellan olika roller.

5.3 Vilka svårigheter identifierar personalen i sitt arbete med att erbjuda barnet en trygg livsmiljö?

Av frågorna som rörde vilka svårigheter som personalen identifierade med att erbjuda barnen en trygg livsmiljö blev temat *förvaring* och temat *policing of teenagers* framträdande.

5.3.1 Förvaring

Två av de intervjuade uttryckte att de ansåg sig själva arbeta med *förvaring* vilket vill säga att de intervjuade kände att HVB-hemmet saknade ett mål. En av de intervjuade uttryckte att det var svårt att se målet med verksamheten när barnen blir utvisade. En annan intervjuad uttryckte att det finns en grundläggande problematik inom HVB. Denna problematik grundas på att ensamkommande flyktingbarn blir placerade tillsammans med varandra och därför inte lär sig det svenska språket. En intervjuad från ett HVB som tidigare arbetat med ensamkommande barn som fått avslag på sin asylansökan beskrev detta som att HVB:et var:

Ett boende där man bor för att sen utvisas [...] det har inte känns som att vi är där för att integrera. Vi gör ju fortfarande det vi kan göra men det har ju inte känts jätteroligt det har ju känts meningslöst på något sätt.

Den intervjuade visar att det är oklart vad målet med vistelsen blir för barnet då det har beslutats att barnet inte får bo kvar i Sverige. Detta leder till att den intervjuade beskriver att arbetet känns meningslöst. Från att HVB ska vara en plats med ett mål som ger mening (i detta fallet integrering) för barnen, har det förvandlats till ett ställe där barnet bor tills barnet inte får stanna i landet. Detta vill säga att HVB:et snarare arbetar med *förvaring* av barnen istället för att erbjuda barnen en trygg livsmiljö. Eide, Kjelaas & Larsgaard (2017) fann en liknande problematik i sin undersökning av hur personal som arbetar med ensamkommande barn upplever sitt arbete. Personalen i Eide, Kjelaas & Larsgaards (2017) studie uttryckte att det kändes som att de byggde upp ett hem åt ungdomarna som de inte fick återvända till när de blev utskrivna från HVB-hemmet. Ytterligare ett problem som personalen lyfte var att det var svårt att bygga goda relationer med barnen då de förr eller senare skulle flytta ut (ibid.). Då personalen dessutom ansåg att en stor del av vården av barnen inte hade diskuterats kände personalen därmed att verksamheten saknade ett mål (ibid.). En annan respondent uttryckte en liknande synpunkt:

Jamen, verksamheten är ju kort och gott förvaring, [...] det är ett boende det ska efterlikna hemmiljö så mycket som möjligt men dom får inte laga mat där [...] där kommer maten levererad i portionsförpackning.

I det ovanstående citatet används maten som ett exempel för att beskriva hur verksamheten har misslyckats med att efterlikna ett hem. Att ungdomarna inte har en möjlighet att tillaga sin egen mat ser den intervjuade som något som försvårar att ge HVB:et en hemliknande miljö. Fowler (2015) skriver i sin studie att en av de aktiviteter som gjorde att personalen beskrev barnen i mer familjeliknande termer var att laga mat tillsammans. Om personalen inte får möjligheten att laga mat tillsammans med barnen kan detta bidra till att det blir svårt för personalen och barnen att uppleva HVB-hemmet som ett hem (Fowler, 2015). Samma respondent uttrycker dock att det inte bara är maten, utan snarare hela idén med HVB som är fel.

...det är ju ett ganska stort misslyckande från vårt, från svenskt håll då. För att sätta 16 stycken från ett annat land tillsammans i ett nytt land, det gör ju att dom pratar ju inte svenska dom pratar ju [barnens modersmål] med varandra. Dom vill inte anamma någonting som är svenskt [...] och dom triggas ju varandra liksom att: gå inte in i det liksom, gör inte det.

Den intervjuade beskriver HVB för ensamkommande flyktingbarn som ett misslyckande. Det som den intervjuade upplever vara viktigt för verksamheten är att barnen integreras i det svenska samhället. Den intervjuade uppfattar integration som att barnen ska tala svenska, vilket hen upplever vara omöjligt om ensamkommande flyktingar placeras tillsammans. Den intervjuade känner således att det inte finns något mål med verksamheten som beskrivet av Eide, Kjelaas & Larsgaard (2017). Att målet går förlorat härleder den intervjuade till den *differentiering* som institutionen använder sig av då barn blir placerade på HVB (Sallnäs, 200). Tanken om *differentiering* stämmer väl överens med hur Douglas (1986) beskriver att institutioner arbetar med *likhet*. För att institutioner ska kunna bestämma vem som ska regleras använder de sig av idén om *likhet* för att kunna kategorisera människor eller ting (Douglas, 1986). Institutionen påverkar på så sätt den intervjuade på ett negativt sätt i hans arbete med att tillgodose barnen en trygg livsmiljö eftersom barnen har blivit placerade tillsammans och därmed inte lär sig att prata svenska.

5.3.2 Svårigheter och *policing of teenagers*

Två av de intervjuade gav exempel på *policing of teenagers* (Vinnerljung & Sallnäs, 2007) genom att de refererade till kontrollerande åtgärder som var tillgängliga för dem som yrkesutövare. De två intervjuade som lyfts fram i detta temat hade olika syn på hur *policing of teenagers* blev ett problem för arbetet. Den ena ansåg att de kontrollerade barnen för mycket medans en annan intervjuad ansåg att det inte fanns nog med begränsande åtgärder tillgängliga för personalen. Den intervjuade som kände att hen utövade för mycket kontroll över ungdomarna berättar i nedanstående citat om morgonrutinerna på HVB-hemmet där den intervjuade arbetade.

En [...] runda när vi går och knackar dörr och ser vilka som är hemma och vilka som har gått av dom som vi inte väcker då. Så det gör vi på gott och ont. ibland känns det lite polisigt att göra så men samtidigt så är vi ändå ansvariga för ungdomarna, att veta var de håller hus och så och om ungdomarna varit borta mer än 24 timmar så måste vi polisanmäla dem försvunna.

Den intervjuade uttrycker att det blir "lite polisigt" vilket talar för att den intervjuade går in i en roll som hen inte är bekväm i. Söderqvist, Sjöblom & Bülow (2014) nämner i sin studie hur personalen inte alltid kan hålla med om de regler som HVB-hemmet har ställt upp. I Söderqvist, Sjöblom & Bülows (2014) undersökning var det den personalen som beskrev HVB-hemmet genom att referera till det "*ideala hemmet*" som kände att de inte alltid kunde hålla med om HVB-hemmets regler (Söderqvist, Sjöblom & Bülow, 2014). Trots att den intervjuade i mitt fall inte nämner något som tyder på att hen beskriver sin arbetsplats i termer av de "*ideala hemmet*" är det värt att nämna att en svårighet i arbetet med att erbjuda trygghet kan vara att inte hålla med om HVB-hemmets regler.

den intervjuade försvarar dock det som hen uppfattar som lite "polisigt" med att hen har ett ansvar för ungdomarna. Den intervjuade ger således ytterligare ett exempel på *policing of teenagers* (Vinnerljung & Sallnäs, 2007). Det är personalen som ansvarar för att ungdomarna ska väckas och ungdomarna måste dessutom polisanmälas efter att de varit försvunna i 24 timmar. Ungdomarna anses därför inte vara förmögna att vakna på egen hand och är inte tillåtna att vara borta från boendet i mer än 24 timmar. Detta är ett sätt för yrkesutövare att kontrollera och övervaka ungdomarna och stämmer således överens med Vinnerljung och Sallnäs (2007) begrepp *policing of teenagers*. Svårigheten hos den intervjuade ligger

emellertid i att den intervjuade känner att denna kontrollerande insatsen är för kontrollerande. Detta kan därmed även vara ett exempel på hur HVB personal känner att de måste balansera mellan flera, oförenliga roller i sitt arbete (Fowler, 2015). Genom att säga “det är lite polisigt” uttrycker den intervjuade att hen utför ett arbete som hen inte är menad att utföra. den intervjuade är där för att hjälpa ungdomarna att integreras och bygga relationer, inte för att vara en kontrollant som ser till att ungdomarna vaknar på morgonen eller någon som skvallrar på dem för polisen. Andra intervjuade hade dock en annan syn på detta. När en av de intervjuade blev tillfrågad om vad som skulle kunna göras annorlunda på boendet svarade hen:

Om jag fick bestämma så hade jag [...] ställt högre krav på ungdomarna, jag hade haft mycket högre krav på dem faktiskt, och jag hade inte tillåtit dom att slå sönder tv apparater och saker på detta viset ostraffat dom kan ju i princip göra vad som helst utan påföljd [...] men jag menar du kan ju i princip aldrig höja rösten [...] man kan inte göra nånting, utan man bara tittar på och så kan man försöka prata då. Men det är ju ungdomar, dom behöver tydlighet och konsekvens.

Den intervjuade menar att hen dels känner att högre krav skulle sättas på ungdomarna och att hen känner att det inte finns nog med begränsande åtgärder tillgängliga för personalen. Den intervjuade känner att det som kan göras är att “bara titta på” och att prata med ungdomarna. Detta räcker dock inte, den intervjuade säger även att ungdomarna behöver “tydlighet och konsekvens”. Detta är även ett exempel på *policing of teenagers* eftersom citatet talar om kontrollen och makten som uppstår mellan yrkesutövaren och tonåringen (Vinnerljung & Sallnäs, 2007). Istället för att den intervjuade känner att hen utövar för mycket kontroll känner den intervjuade att hen utövar för lite kontroll. Den intervjuade känner sig således maktlös och oförmögen att kunna bedriva ett bra arbete. En grundförutsättning för att personalen ska kunna utveckla goda relationer till barnen är att miljön på HVB-hemmet upplevs som säker (Cahill, Holt & Kirwan, 2016). En säker miljö på HVB-hemmet är således en grundförutsättning för att personalen ska kunna ge barnen vad Bowlby definierar som (2010) *trygghet*. På så sätt kan det ovanstående citatet peka på att svårigheten i att arbeta med *trygghet* för den intervjuade ligger i att HVB-hemmet befinner sig i en fas då det inte är möjligt att arbeta med trygghet eftersom miljön på HVB-hemmet inte upplevs som säker (Cahill, Holt & Kirwan, 2016). I en sådan situation kan det vara att personalen känner att mer kontrollerande åtgärder skulle vara tillgängliga för yrkesutövaren för att reglera barnens

oönskade beteende. Det är därför möjligt att kontrollerande åtgärden av yrkesutövaren eller *policing of teenagers* (Vinnerljung & Sallnäs, 2007) är nödvändigt för att möjliggöra ett arbete som syftar till att ge barnen en trygg livsmiljö.

6. Diskussion

I denna undersökningen ställs frågan om vilka uppfattningar personalen har om trygghet. Deltagarna svarade antingen genom att beskriva *trygghet* som *säkerhet*, eller genom att peka på *familjelikhet* och kärlek som definierande för trygghet. De som beskrev *trygghet* som *säkerhet* definierade *trygghet* som en motsats till fysisk skada eller hot om sådan. Andra i personalen beskrev *trygghet* som *familjelikhet* vilket betraktades som behovet av kärlek och omtanke, vilket kan tillgodoses av en familj.

Gällande hur personalen tillgodoser barnens känsla av trygghet svarade deltagarna genom att referera till *policing of teenagers*, *säkerhet* och *familjelikhet*. *Policing of teenagers* kunde utföras genom att personalen använde sin relation till barnen för att reglera dem, men även dokument och rutiner kunde användas för att tjäna samma syfte. De deltagarna som uppfattade *trygghet* som *säkerhet* arbetade på olika sätt för att se till att barnen inte råkade ut för någon fysisk skada. Det fanns även deltagare som arbetade med *säkerhet* i den aspekten att säkerheten snarare var till för att säkra institutionens legitimitet att kunna erbjuda en säker vård. Det framgår därför att det, i vissa fall, är oklart om säkerheten på HVB är till för barnen, personalen eller verksamheten. Det fanns även de i personalen som arbetade med att tillgodose barnens trygghet genom *familjelikhet*. Det framgick dock att *familjelikhet* främst tycktes tjäna syftet att beskriva arbetet, men var inte vad personalen gjorde i praktiken.

Frågan om vilka svårigheter som personalen möter i sitt arbete med att erbjuda barnen en trygg livsmiljö visade sig vara *förvaring* och *policing of teenagers*. Ifråga om *förvaring* ansåg personalen att bristen på *familjelikhet* kunde bidra till detta, men även att hela idén med institutionen och hur institutionen HVB fungerar hämmar personalen från att kunna utföra ett meningsfullt arbete. Det fanns även de i personalen som kände att de utövade för mycket kontroll över barnen, vilket betraktas som ett "överskott" av temat *policing of teenagers*. Andra i personalen tyckte tvärtom och kände att de inte kunde begränsa barnen för att ge dem den uppfostran de behövde för att kunna bli självständiga. Alltså fanns det även de inom temat av *policing of teenagers* som kände att de inte utövade nog med kontroll.

Vad är viktigast i denna studie är att personalen på HVB hem för ensamkommande barn verkar förväxla *trygghet* med *säkerhet*. Eftersom *säkerhet* kan reduceras till enkla regler och rutiner, verkar detta till att begränsa barnen och ungdomarna. *Trygghet* däremot kan ses som ett sätt att möjliggöra för barnen att våga att utforska världen eftersom att de har en trygg bas att falla tillbaka på om något skulle gå fel. Risker i detta ligger inte lika mycket i förväxlingen av de två begreppen *trygghet* och *säkerhet*, vad som är viktigare är att *säkerhet* framstår som viktigare än *trygghet*.

Om HVB arbetar med *säkerhet* i större mån än *trygghet* finns en risk att verksamheten förlorar sin mening. Barnen skulle isåfall inte bygga upp trygga relationer som ger ett självförtroende att utvecklas och interagera med andra, utan skulle bara lära sig att begränsas för att skyddas från potentiella faror. Om detta skulle stämma skulle HVB förlora meningen med sin verksamhet och istället arbeta med *förvaring*, en plats där barnen stannar tills de inte kan bo där längre. Ett förslag till vidare forskning om HVB för ensamkommande flyktingbarn skulle således vara att undersöka i vilken mån verksamheter arbetar med *säkerhet* respektive *trygghet* och hur personalen förhåller sig till institutioner som arbetar med *förvaring*. Viktigast av allt är att undersöka vad en sådan utveckling förmedlar vad gäller synen på barn och samhällets ansvar att skydda barn och unga.

7. Referenser

- Bowlby, John (2010). *En trygg bas: kliniska tillämpningar av anknytningsteorin*. 2. utg. Stockholm: Natur & kultur
- Brown, Teresa, Karen Winter & Nicola Carr (2018) Residential child care workers: Relationship based practice in a culture of fear. *Child & Family Social Work*. 2018: 1-9
- Bryman, Alan (2011). *Samhällsvetenskapliga metoder*. 2., [rev.] uppl. Malmö: Liber
- Cahill, Orla, Stephanie Holt & Gloria Kirwan (2016). Keyworking in residential child care: lessons from research. *Children And Youth Services Review*. 65 (2016): 216-223
- Donzelot, Jacques (1979). *The policing of families*. Johns Hopkins paperbacks ed., 1997 Baltimore, Md.: Johns Hopkins Univ. Press
- Douglas, Mary Tew (1986). *How institutions think*. 1. ed. Syracuse, N.Y.: Syracuse University Press
- Eide, Ketil, Irmelin Kjelaas & Ann Kristin Larsgaard (2017). Hjem eller institusjon - Om tvetydigheten i omsorgsarbeid med enslige mindreårige flyktninger bosatt i kommunene. *Tidsskrift For Velferdsforskning*. 20(4): 317-331
- Fowler, Nadine (2015) We're like one big dysfunctional family: Struggling to define the role of residential child care workers. *Scottish Journal Of Residential Child Care*. 14(3): 19-32
- Giddens, Anthony (1999). *Modernitet och självidentitet: självet och samhället i den senmoderna epoken*. Göteborg: Daidalos
- IVO (2018) Statistik ensamkommande barn.
[<https://www.ivo.se/publicerat-material/nyheter/2016/ivo-publicerar-statistik-om-antalet-hvb-hem-for-ensamkommande-barn/>. Hämtat 2018-04-05]
- Kunskapsguiden.se (2017) Om yrkesintroduktion
[<http://www.kunskapsguiden.se/barn-och-unga/Teman/yrkesintro-hvb-barn/Sidor/Om-yrkesintroduktion.aspx>. Hämtat: 2018-04-09]
- Sallnäs, Marie (2000). Barnavårdens institutioner. *Rapport I Socialt Arbete*. 96(2000): 1-273
- Shaw, Julie & Andrew Kendrick (2017) Reflecting on the Past: Children's Services Workers' Experiences of Residential Care in Scotland from 1960 to 1975. *Brittish Journal Of Social Work*. 47 (375-391)
- Socialstyrelsen^a (2016) Ensamkommande barn och unga. Handbok om socialnämndens ansvar och uppgifter.
[<https://www.socialstyrelsen.se/publikationer2016/2016-11-8>. Hämtat: 2018-04-9]
- Socialstyrelsen^b (2016) Ny placeringsform, stödboende för barn och unga 16-20 år.
[<https://www.socialstyrelsen.se/publikationer2016/2016-1-1>. Hämtat 2018-04-09]

Stretmo, Live (2014). *Governing the unaccompanied child - media, policy and practice*. Diss., Göteborgs Universitet.

Söderqvist, Åsa, Yvonne Sjöblom & Pia Bülow (2014). Home sweet home? professionals understanding of home within residential care for unaccompanied youths in Sweden. *Child And Family Social Work*. 21(2016): 591-599

8. Bilaga

Intervjuguide

A. Bakgrund

kan du ge en beskrivning av denna verksamheten?

Hur länge har du jobbat här?

Har du jobbat på något annat HVB tidigare?

B. Barnen

vilken grupp barn har ni på detta boendet, vilka arbetar ni med?

Vad tror du att det viktigaste för barnen är?

känner du att du kan hjälpa till med detta? kan du berätta lite mer om hur detta görs?

C. Arbetet

Hur ser en vanlig dag ut?

Vad skulle du säga att din huvudsakliga syssla är?

D. En trygg livsmiljö

Hur tror du att barnen trivs här?

Hur visar barnen att de trivs eller inte trivs?

Vad tror du bidrar till att de trivs bra/dåligt?

hur skulle du beskriva din relation till barnen?

Tror du att barnen känner sig trygga på boendet?

Vad betyder trygghet för dig?

Om inte, hur arbetar ni med det?

Vad behöver barnen hjälp med?

Vad är målet med barnens vistelse?

hur arbetar du med att uppnå detta målet?

F. Möjligheter och Svårigheter

Om du skulle få bestämma, vad skulle göras annorlunda?

Vad är det svåraste med arbetet?

vad är det roligaste?

finns det några vanligt förekommande svåra situationer?

hur behandlar du dessa situationer? hur gör du för att lösa dem?

finns det några roliga situationer som du kan berätta om?